

Ohje

Dnro V/47861/2024

18.12.2024

Kauneushoitolan ja muun vastaavan tilan sekä ihoa rikkovan toiminnan hygienian sekä omavalvonnan vaatimuksista

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Sisällys

1	Johdanto.....	3
2	Säädösperusta.....	4
2.1	Ilmoitusvelvollisuus	4
2.2	Omavalvonta.....	5
3	Tartuntariski	5
3.1	Tartuntariskiin vaikuttavia tekijöitä	6
3.2	Taudinaiheuttajia	6
4	Tartuntariskin hallinta.....	7
4.1	Välineet.....	8
4.2	Lähikontakti.....	11
4.3	Tilat.....	12
4.4	Jätteet.....	14
5	Omavalvonnan arviointi	15

1 Johdanto

Terveystensuojelulain (763/1994) 4 §:n 2 momentin mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (jäljempänä Valvira) ohjaa terveydensuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten toimeenpanoa ja valvontaa. Tämän perusteella Valvira on laatinut ohjeen Kauneushoitolan ja muun vastaavan tilan sekä ihoa rikkovan toiminnan hygienian sekä omavalvonnan vaatimuksista ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköille. Samalla jo aikaisemmin käytöstä poistetun valvontaohjeiston viimeinenkin osa, TO 7.1: Kauneushoitoloiden, tatuointiliikkeiden ja vastaavien tilojen hygieniavaatimukset 15.12.2014, poistuu käytöstä.

Kauneushoitolan ja muun vastaavan tilan sekä ihoa rikkovan toiminnan hygienian ja omavalvonnan vaatimuksia koskeva sääntely on terveydensuojelulaissa varsin yleisluontoista. Tällä ohjeella pyritään helpottamaan ja yhdenmukaistamaan terveydensuojeluviranomaisten päätöksentekoa ja valvontaa. Ohje ei ole oikeudelliselta luonteeltaan sitova.

Ohjeen avulla myös toiminnanharjoittajat saavat tarkempaa tietoa heitä koskevista terveydensuojelulain vaatimuksista sekä siitä, millä toimilla asianmukainen omavalvonnan sekä hygienian taso voidaan toiminnassa saavuttaa. Ohje tukee siten myös toiminnanharjoittajia laadukkaasti omavalvonnan toteuttamisessa.

On tärkeää huomata, että ohje on kirjoitettu vain terveydensuojelulain näkökulmasta, kokonaisuuden ollessa laajempi. Lisätietoa on saatavilla [kauneushoitotoalan oppimisympäristö](#) -verkkosivustolta, joka on toteutettu Fimean, STUKin, Tukesin ja Valviran viranomaisyhteistyönä.

Ohje on käynyt lausunnoilla kunnallisissa ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköissä, aluehallintovirastojen ylitarkastajilla (terveydensuojelu) sekä ohjeen soveltamisen kannalta keskeisillä asiantuntijatahoilla.

Lisätietoja saa sähköpostitse osoitteesta tesu@valvira.fi

Johtaja Jussi Holmalahti

Ylitarkastaja Titta Manninen

2 Säädösperusta

Terveysuojeluviranomainen tekee kauneushoitoloiden ja muiden vastaavien tilojen sekä ihoa rikkovan toiminnan mahdollista terveyshaittaa aiheuttavien olosuhteiden säännöllistä, kunnan valvontasuunnitelmaan perustuvaa valvontaa. Valvontaa tehdään mahdollisten terveyshaittojen selvittämiseksi myös muutoin kuin suunnitelmallisesti, esimerkiksi kansalaisten tekemien ilmoitusten perusteella.

2.1 Ilmoitusvelvollisuus

Terveysuojelulain 13 § edellyttää kirjallisen ilmoituksen tekemistä kunnan terveysuojeluviranomaiselle lain liitetaulukossa lueteltujen toimipaikkojen tai toimintojen käyttöönotosta. Ihoa rikkova toiminta ja erityistä hygieniää edellyttävä kauneushoitola on määritelty ilmoitusvelvollisiksi liitteen kohdassa 5. Ilmoitus on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Ilmoitus on tehtävä myös toiminnan olennaisesta muuttamisesta. Lisäksi toiminnan päättymisestä on ilmoitettava kirjallisesti.

Terveysuojelulain esitöiden perusteella (HE 140/2021 vp) ilmoitusvelvollisia kauneushoitoloita ovat ne, joissa erillisessä tilassa annetaan erityistä hygieniää edellyttäviä kauneushoitopalveluita, kuten esimerkiksi kasvo-, käsi- tai jalkahoitoja. Ihoa rikkova toiminta, kuten tatuointipalvelu, on sen sijaan toimintona aina ilmoitusvelvollista riippumatta siitä missä kyseinen toiminta järjestetään. Ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä ja ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista toimipaikoista ja toiminnoista löytyy tarkempaa tietoa [Valviran terveysuojelulain 13 §:n mukaista ilmoitusvelvollisuutta koskevasta soveltamisohjeesta](#).

Toiminnanharjoittajan tehtyä ilmoituksen, kunnan terveysuojeluviranomainen käsittelee sen ja antaa ilmoituksen tekijälle todistuksen ilmoituksen vastaanottamisesta. Ilmoitus voidaan tehdä ympäristöterveydenhuollon sähköisessä asiointipalvelussa ([Ilppa](#)). Terveysuojeluviranomainen tekee kohteeseen tarkastuksen tarvittaessa terveysuojelulain 45 §:ssä säädetyn toimivallan mukaisesti. Valviran näkemyksen mukaan tämän ohjeen mukaiset toimipaikat ja toiminnot tulisi tarkastaa toiminnan aloittamisen yhteydessä.

Ilmoituksen käsittelyn yhteydessä voidaan antaa ohjausta ja neuvontaa, kuten muistuttaa toiminnanharjoittajaa omavalvontavelvollisuudesta.

Terveysuojeluviranomainen voi terveysuojelulain 51 §:n edellytysten

täyttyessä antaa määräyksiä/kieltoja terveyshaitan poistamiseksi tai sen ehkäisemiseksi. Määräystä voi edeltää terveydensuojeluviranomaisen antama kehoitus.

2.2 Omavalvonta

Terveysuojelulain 2 §:n yleisten periaatteiden perusteella elinympäristöön vaikuttava toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Toiminnanharjoittajan on tunnistettava toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seurattava niihin vaikuttavia tekijöitä. Käytännössä tämä tarkoittaa toiminnanharjoittajan velvollisuutta toteuttaa omavalvontaa. Lisäksi toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy.

Terveysuojelulaki asettaa toiminnanharjoittajalle omavalvontavastuun mutta ei velvoitetta kirjallisesta omavalvontasuunnitelmasta. Tästä huolimatta voidaan todeta, että suositeltava ja selkein tapa toteuttaa omavalvontavastuu on kirjallinen omavalvontasuunnitelma. Tämä sujuvoittaa tarkastuksia ja auttaa toiminnanharjoittajaa omavalvontaan liittyvän kokonaisuuden hallinnassa.

Toiminnanharjoittajan tulee pystyä esittämään terveydensuojeluviranomaiselle, miten toimintaan vaikuttavat riskitekijät on tunnistettu, miten niiden vakavuus on arvioitu ja mitä riskien hallintakeinoja toiminnanharjoittaja on ottanut käyttöönsä. Tämän perusteella terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä on arvioida tapauskohtaisesti ja riskiperusteisesti, voidaanko omavalvontaa pitää riittävänä mahdollisen terveyshaitan estämiseksi.

Ohjeessa ja seuraavissa kappaleissa on keskitytty kuvaamaan toimintaan liittyviä riskejä ja niiden hallintakeinoja hygieenisyyden ja tartuntojen näkökulmista valvonnan tueksi. Terveysuojeluviranomaisen valvonnan sisältö voi olla tätä laajempi.

3 Tartuntariski

Kauneushoitoloihin ja muihin vastaaviin tiloihin sekä ihoa rikkovaan toimintaan liittyy tartuntariski. Riskinaiheuttajia voivat olla esimerkiksi kontaminoituneet toimenpidevälineet tai työtapojen tai toimenpidetilojen epähygieenisuus. Keskeiset omavalvonnan vaatimukset liittyvät siten tartuntariskiin ja sen hallintaan. Hallintakeinojen avulla pyritään varmistamaan, että erilaisissa ihon

käsittelyyn liittyvissä toimenpiteissä välineet, käytetyt tuotteet, toimintatavat tai tilat eivät lisää tartuntariskiä tai aiheuttaisi tartuntaa.

3.1 Tartuntariskiin vaikuttavia tekijöitä

Tartuntariski liittyy erityisesti tilanteisiin, joissa taudinaiheuttajamikrobeja pääsee ihon läpi, limakalvolle tai rikkiinäiselle iholle. Tartuntariski voi syntyä esimerkiksi neulanpistosta kauneushoitolassa, tatuoinnista, erilaisista lävistyksistä tai verikuppauksesta.

Tartunta voisi tapahtua esimerkiksi kosketustartuntana taudinaiheuttajilla likaantuneista toimenpidevälineistä tai toimenpiteen suorittajan käsistä tai epäsuorasti pinnoilta. Tartunta tapahtuu, kun mikrobi pääsee elimistöön. Tartunta ei aina johda sairastumiseen, vaan se riippuu mm. mikrobin taudinaiheuttamiskyvyn ja elimistön puolustuskyvyn välisestä suhteesta. Yksilön puolustuskyky voi olla heikentynyt esimerkiksi sairauksien takia. Taulukossa 1 on kuvattu tartuntariskiin vaikuttavia tekijöitä.

Taulukko 1. Tartuntariskiin vaikuttavia tekijöitä.

Tartuntariskiin vaikuttavia tekijöitä	
Mikrobi	Bakteerin, viruksen, sienen tai alkueläimen taudinaiheuttamis- ja lisääntymiskyky
Tartuntatapa	Suora (ihmisestä ihmiseen esimerkiksi käsien kautta)
	Epäsuora (esimerkiksi pinnan tai välineen kautta)
Tartuntatie	Kosketus, pisara, ilma, veri, vesi, ruoka, vektori (eläimen välityksellä)
Tartuntaportti	Suu, silmät, nenä (limakalvot), haava, neula, pistos
Vastustuskyky	Sairaudet, lääkitykset, yleiskunto, stressi, ikä

3.2 Taudinaiheuttajia

Ihonkäsittelyyn liittyviä taudinaiheuttajia voivat olla virukset, bakteerit ja sienet. Sienet voivat aiheuttaa iholla tai kynsissä esimerkiksi silsaa ja kandidoosia.

Kosketustartuntana voi levitä esimerkiksi *Herpes simplex 1* -virusta, joka aiheuttaa rakkuloita sekä haavaumia huuliin, suuhun, nenään ja silmän limakalvoille. Erityisen vaarallisia ovat sen aiheuttamat silmäinfektiot. Papilloomavirus eli HPV voi puolestaan infektoida sekä ihon että limakalvon soluja aiheuttaen syyliä. Veriteitse tarttuvista tauteja aiheuttavista viruksista ovat mm. B- ja C-hepatiittivirukset sekä HI-virus.

Myös bakteerit, kuten esimerkiksi stafylokokit ja streptokokit, voivat aiheuttaa erilaisia rikkoutuneen ihon infektioita. *Aeromonas hydrophila* -bakteeria on esiintynyt juotikas- eli hirudoterapiahoitoihin liittyvissä ihmistartuntatapauksissa.

4 Tartuntariskin hallinta

Taulukossa 2 ja sen jälkeisissä kappaleissa on kuvattu esimerkkejä kauneushoitoloihin ja muihin vastaaviin tiloihin sekä ihoa rikkovaan toimintaan liittyvistä keskeisistä tartuntariskeistä ja niiden hallintakeinoista, joita toiminnanharjoittajien tulee toiminnassaan tunnistaa sekä hallita (omavalvontavelvollisuus) ja terveydensuojeluviranomaisen valvonnassaan arvioida.

Taulukko 2. Esimerkkejä kauneushoitoloiden, tatuointistudioiden ja vastaavien tilojen toimintaan liittyvistä tartuntariskeistä ja niiden hallintakeinoista.

Tartuntariskejä	Esimerkkejä hallintakeinoista
Välineet	Välineiden puhdistettavuus ja hygieenisuus käyttötavan mukaan (puhdas/desinfioitu/steriili), teknisesti huolletut ja toimivat välineet ja laitteet, käytettävien hoitotuotteiden hygieenisuus
Lähikontakti	Hygieeniset toimintatavat (esimerkiksi käsihygienia), suojaimet (esimerkiksi suu-nenäsuojus, suojakäsineet, työvaatteet)
Tilat	Pintojen ja materiaalien puhdistettavuus ja hygieenisuus, asianmukaiset siivousmenetelmät ja välineet, puhtaat ja hygieeniset tilat ja tekstiilit (esimerkiksi asiakaspyyhkeet), toimiva ja riittävä ilmanvaihto, asianmukainen vesipiste

Tartuntariskejä Esimerkkejä hallintakeinoista

Jätteet	Toiminnassa syntyvän jätteen asianmukainen käsittely (erityisesti viiltävä ja pistävä jäte eli särmäisjäte)
---------	---

4.1 Välineet

Välinehuollon avulla varmistetaan käytetyn välineistön hygieeninen turvallisuus. Välineiden huolellisen puhdistuksen, desinfiointin ja steriloinnin avulla varmistetaan, että erilaisissa ihon käsittelyyn liittyvissä toimenpiteissä välineet eivät aiheuta tartuntariskiä. Välineet puhdistetaan aluksi mekaanisesti, jonka jälkeen ne desinfioidaan ja tarvittaessa steriloidaan, elleivät ne ole kertakäyttöisiä. Kuvassa 1 on esitetty välinehuollon eri vaiheita. Välinehuoltoon kuuluu myös välineiden kunnon ja hygieenisyyden seuranta.

Kuva 1. Välineiden huolto.

Puhtaat, desinfioidut ja steriloidut välineet pidetään erillään likaisista välineistä siten, että ne ovat suojassa pölyltä ja likaantumiselta sen lisäksi, että niihin kosketaan vain puhtain ja desinfioituin käsin.

Välinehuollolle tulisi varata oma paikka, joka on tarkoitukseen hygieenisesti sopiva.

Mekaaninen puhdistus

Lika poistetaan mekaanisesti pesemällä joko käsin tai koneellisesti ennen kuin lika ehtii kuivua. Ilman mekaanista puhdistusta desinfiointi ja sterilointi eivät välttämättä onnistu, sillä taudinaiheuttajat saattavat säilyä tartuntakykyisinä lian ja biofilmien alla. Pestäessä välineitä käsin puhdistetaan kaikki uurteet huolellisesti esim. tarkoitukseen sopivalla harjalla. Mekaanisen puhdistuksen tehoon vaikuttavat puhdistettavan pinnan materiaalin ja rakenteen lisäksi myös mm. lian tyyppi ja määrä, puhdistusaineen ominaisuudet ja vaikutusaika, puhdistuslämpötila ja työmenetelmät.

Pelkkä mekaaninen puhdistus riittää, jos väline ei ole suorassa kosketuksessa asiakkaaseen.

Mekaaninen puhdistus tulee tehdä ennen desinfiointia ja sterilointia.

Desinfiointi

Asiakkaaseen kosketuksissa olevat välineet tulee desinfioida puhdistamisen lisäksi.

Desinfioidusta välineestä on tuhottu lähes kaikki mikrobit. Etanoli tuhoaa haitalliset bakteerit, hiivat ja suurimman osan viruksista nopeasti. Se on tehokkaimmillaan 60–95-prosenttisena liuoksena, jollaisena se tuhoaa 5–30 sekunnissa suurimman osan mikrobeista. Kemiallisten desinfiointiaineiden sijaan desinfioinnin voi tarvittaessa tehdä myös vedessä keittämällä (vähintään 5 minuuttia, 100°C, vesi koko ajan kiehuu). Käytettäessä desinfiointiin kemiallisia desinfiointiaineita on niiden käsittelyssä ja käytössä oltava huolellinen ja noudatettava aineen toimittajan antamia käyttöohjeita. Käytettävän aineen tulee olla käyttötarkoitukseen sopiva. Esimerkiksi jalkahoitolaitteiston desinfioinnissa on tärkeää, että aineet tuhoavat jalkasieniä.

Ihon tai limakalvon läpäisevissä toimenpiteissä desinfioidaan myös asiakkaan iho käsiteltävältä alueelta. Ihon pinnan ei tulisi olla likainen, koska lika heikentää desinfiointitehoa.

Välineiden desinfiointi riittää ihon kanssa kosketuksissa oleville välineille silloin, kun väline ei läpäise ihoa tai limakalvoa eikä se ole kosketuksissa rikkoutuneen ihon kanssa.

Sterilointi

Jos toimenpiteeseen sisältyy ihon tai limakalvon läpäisy tai toimenpiteessä käytettävä väline on joko suoraan tai välillisesti kosketuksissa rikkoutuneen ihon tai limakalvon kanssa (esim. kuppauksessa veren välityksellä), on välineiden oltava steriilejä.

Sterilointi tuhoaa kaikki mikrobit sekä niiden itiöt. Eurooppalaisen standardin EN 556:n mukaan steriiliksi saa merkitä tuotteen, joka on steriloitu siten, että elinkykyisen mikrobin esiintymisen teoreettinen todennäköisyys on korkeintaan yhden suhde miljoonaan.

Kestokäyttöiset välineet voidaan steriloida sterilointiin soveltuvilla menetelmillä tai vaihtoehtoisesti voidaan käyttää kertakäyttöisiä steriilejä välineitä.

Sterilointiajat ja -lämpötilat vaihtelevat menetelmä- ja laitekohtaisesti ja siksi sterilointi tulee suorittaa sterilointilaitteen käyttöohjeen mukaisesti. Esimerkiksi höyrysterilointi voi tapahtua autoklaavissa, jonka sterilointilämpötila on 121 °C ja sterilointiaika 15 minuuttia 1 bar ylipaineessa. Kuumasterilointi vaatisi puolestaan 120 minuutin ajan vähintään 160 °C lämpötilassa normaalissa ilmanpaineessa. Lisäksi mitä lämmönkestävämpiä steriloitavat materiaalit ovat ja mitä enemmän niitä on, sitä korkeampi lämpötila ja pidempi aika tarvitaan.

Steriloinnin tuloksen on oltava varma ja se tulee varmentaa. Steriiliyden osoittimeksi on olemassa erilaisia kaupallisia indikaattoreita, joiden valinnassa tulisi kiinnittää huomiota siihen, tapahtuuko värinmuutos jo, kun saavutetaan haluttu lämpötila vai vasta sitten kun tuote on myös ollut riittävän kauan halutussa lämpötilassa. Esimerkiksi tietyt indikaattorit vaihtavat väriä jo steriloinnin alussa ja niiden tehtävänä on enemmänkin erottaa sterilointilaitteessa käynyt ja käymätön pakkaus toisistaan. Tällainen indikaattori voi siis vaihtaa väriä, vaikka steriloituminen olisikin epäonnistunut.

Steriilit välineet säilytetään sterilointipusseissa tai pakkauksissa omissa varastoissaan tai kaapeissaan ovet suljettuina. Välinettä ei siis esimerkiksi poisteta steriilistä pussista steriloinnin jälkeen tavanomaiseen astiaan tai säilytyspussiin, koska se kontaminoituu ilmassa olevilla epäpuhtauksilla eikä ole enää steriili. Säilytyskaapit pidetään puhtaina ja steriloituja pakkauksia käsitellään desinfioiduin käsin. Kaikki steriloidut pakkaukset merkitään viimeisellä käyttöönottopäivällä ja niiden säilytysajoissa on noudatettava valmistajan antamia ohjeita.

Välineiden lisäksi myös nesteitä voidaan steriloida. Esimerkiksi tatuointivärit sekoitetaan steriiliin veteen. Steriili vesi avataan vain sitä käyttökertaa varten, sillä avaamisen jälkeen nesteen kontaminoituminen alkaa.

Ultraviolettisäteily- ja kuulasterilointimenetelmiä ei voida pitää sterilointimenetelminä, sillä käytännössä välineistö avosteriloidaan. Tällöin väline kontaminoituu ympäristön mikrobeilla, kun laitteen luukku avataan käsittelyn päätteeksi. Siksi kyse on enemmänkin desinfektiosta eikä tällä tavoin käsiteltyjä välineitä tule käyttää ihon tai limakalvon läpäisevissä toimenpiteissä tai toimenpiteissä, joissa ollaan kosketuksissa rikkoutuneen ihon tai limakalvon kanssa, joissa välineiltä edellytetään steriiliyttä. Lisäksi avosterilaatiota tapahtuu vain pinnoilla, joihin säteily tai lämpö ulottuu.

4.2 Lähikontakti

Kauneushoitoloissa ja muissa vastaavissa tiloissa sekä ihoa rikkovassa toiminnassa ollaan asiakkaan kanssa lähikontaktissa, joka lisää tartuntariskiä. Toiminnanharjoittajan hygieenisillä toimintatavoilla voidaan vähentää tätä riskiä toimimalla esimerkiksi siten, että:

- huolehditaan käsihygieniasta eikä kosketella likaisilla käsillä esimerkiksi puhtaisiin, desinfioituihin tai steriloituihin välineisiin
- asiakastyötä tehdessä vältetään nenän ja suun alueiden koskettamista
- yskitään ja niistetään poispäin asiakkaasta
- ei käytetä sormuksia tai rannekelloja ja pidetään kynnet lyhyenä ja hiukset kiinni
- käytetään hygieenisia hoitotuotteita ja toimenpidevälineitä

- peitetään mahdolliset käsien haavat ja hiertymät
- käytetään puhtaita työvaatteita
- ei pidetä lemmikkejä hoitotiloissa (lukuun ottamatta avustajakoiria).

Käsihygienia

Käsihygieniiaa ovat käsien pesu (nestesaippualla 40–60 sekuntia), desinfiointi käsihuuhteella (80 tilavuus-%, 15–30 sekuntia) ja tarvittaessa suojakäsineiden käyttö. Saippuan ja käsihuuhteen käytössä tulee noudattaa huolellisuutta, siten että aineita ulotetaan kattavasti sormiin, sormenpäihin, kämmeniin, sormien väleihin, kämmenselkään ja ranteisiin.

Perussaippuapesua käsille tehdään mm., kun käsissä on likaa, WC-käynnin jälkeen, töihin tultaessa ja töistä lähdettäessä.

Käsien saippuapesu ja desinfiointi tulisi tehdä ennen jokaista hoitotilannetta tai toimenpidettä, tarvittaessa hoitojen aikana, ja ennen suojaimien pukemista.

Toimenpiteissä, joissa iho tai limakalvo läpäistään tai tapahtuu limakalvokontakti, voidaan toimenpiteestä riippuen käyttää pesun ja desinfioinnin lisäksi tehdaspuhtaita tai steriilejä suojakäsineitä. Esimerkiksi tatuoinnissa käytetään usein kertakäyttöisiä suojakäsineitä. Suojakäsineillä ei kosketeta muuta kuin hoidettavaa/käsiteltävää aluetta ja ne on vaihdettava uusiin, jos niillä kosketellaan muuta ympäristöä kuten valokatkaisijaa, tuolin säätömekanismeja, maksupäätteitä, rahaa tai puhelimia. Kertakäyttöisiä suojakäsineitä ei pestä ja käytetä uudelleen.

Suojaimet

Suojainten tehtävänä on suojata joko työntekijää, asiakasta tai molempia. Suojakäsineiden lisäksi muita toiminnanharjoittajan käyttämiä mahdollisia suojaimia voivat olla esimerkiksi työasu, suojaessu, hihansuojat, suunäsuojus, hengityksensuojain, hiussuojus sekä suojalasit, joiden tarve arvioidaan tehtävien toimenpiteiden mukaan.

4.3 Tilat

Tilojen hygieenisten olosuhteiden tulisi olla riittävällä tasolla siten, että ne eivät osaltaan lisää tartuntariskiä. Harjoitettavien toimintojen tulisi soveltua tiloihin.

Vesipisteiden vähäisyys tai sijoittelu voisivat esimerkiksi hankaloittaa hygieenisen toiminnan toteuttamista. Vesipisteen hygieenisyydestä tulee huolehtia erityisesti silloin, jos samaa vesipistettä käytetään useisiin toimintoihin kuten välinehuoltoon ja hoitotoimiin. Tällöin vesipiste olisi hyvä desinfioida välinehuollon päätteeksi, että se on hygieeninen hoitotoimintoja varten.

Toimivan, riittävän ja puhtaan ilmanvaihdon avulla vähennetään mikrobien ja muiden epäpuhtauksien kuten kemikaalien ja iho- ja kynsipölyn määrää sisäilmassa. Kohdepoistoilla sisäilman laatua voidaan edelleen parantaa esimerkiksi työskentelyalueella.

Myös toimenpiteissä käytettävän veden laadun tulee olla sellainen, että siitä ei aiheudu tartuntariskiä. Tilanne voisi syntyä esimerkiksi silloin, jos kasvohöyrystimissä käytetyssä vedessä esiintyisi *Legionella*-bakteeria tai useita vuorokausia seisonutta mikrobikasvua sisältävää vettä käytettäisiin hoidoissa. Talousvesiasetuksessa on asetettu vaatimukset talousveden laadulle sekä talousveden ja lämpimän käyttöveden minimi- ja maksimilämpötila -arvot. Asetuksen mukaan talousveden lämpötilan laatutavoite on alle + 20°C yhden minuutin juoksutuksen jälkeen ja lämpimän käyttöveden lämpötilan tulee olla vähintään 50°C.

Siivous

Siivouksella pyritään estämään pintojen ja käsien kautta tapahtuva mikrobien lisääntyminen ja leviäminen, joten esimerkiksi asiakaspöydät- ja tuolit, tasopinnat, ovenkahvat ja vesihanat on puhdistettava huolellisesti. Pintamateriaaleista epätasaiset, huokoiset ja kosteat pinnat edistävät mikrobien kiinnittymistä ja lisääntymistä.

Siivouksessa edetään puhtaimmista pinnoista likaisiin pintoihin päin. Kuiva tai nihkeä pyyhintä poistaa pinnoilta pölyä ja siihen sitoutuneita mikrobeja. Perussiivouksessa käytetään yleensä heikosti emäksisiä ammattikäyttöön tarkoitettuja yleispuhdistusaineita, jotka soveltuvat käyttötarkoitukseensa ja poistavat tehokkaasti eloperäistä likaa. Ne pinnat, jotka voivat olla kosketuksissa läpäistävään ihoon, käsitellään lisäksi desinfiointiaineella. Myös verellä ja eritteillä likaantuneet pinnat desinfioidaan. On tärkeää, että erityisesti toimenpiteissä, joissa iho läpäistään, käsiteltävään ihoalueeseen kosketuksissa olevat pinnat pyyhitään jokaisen asiakkaan jälkeen.

Siivouksessa on tärkeää erityisesti:

- huolellisuus ja suunnitelmallisuus
- siivouksen riittävä laajuus ja tiheys
- helposti puhdistettavat pinnat ja tilojen siivottavuus
- puhtaat ja toimivat siivousvälineet
- käyttötarkoitukseen sopivat puhdistusaineet ja niiden oikea annostelu.

Kirjallinen siivoussuunnitelma on suositeltava tapa suunnitella erilaisten tilojen, kuten hoitotilojen, WC-tilojen ja yleisten tilojen siivouksen toteutus ja siivoustiheys sekä huomioida eri tilojen siivoustarpeet ja tavoitteet.

Pintojen hygieenisen laadun ja puhtauden arvioinnissa ja omavalvonnan tukena voidaan hyödyntää tähän tarkoitukseen soveltuvia kaupallisia, mikrobiologisia testejä.

Siivousvälineille ja -tarvikkeille tulisi varata oma, hygieeninen säilytyspaikka, kuten ovellinen kaappi. Eri kohteiden kuten esimerkiksi WC-tilojen ja toimenpidetilojen siivoukseen tulisi varata omat, esimerkiksi värikoodilla tunnistettavat, siivousliinat.

Tekstiilien ja siivousvälineiden huoltamisessa tulisi erityisesti varmistaa riittävän korkea pesulämpötila, jotta lika, pöly, ihorasva, mikrobit ja kosmeettiset tuotteet poistuvat. Pesulämpötilan tulisi olla mahdollisimman korkea, 60–90°C. Pestyt tekstiilit tulee myös kuivata ilmastavasti, jotta niihin ei jää mikrobikasvun mahdollistavaa kosteutta. Tekstiilien puhtaudesta tulee huolehtia asiakkaiden välillä ja käyttää tarvittaessa kertakäyttöisiä tekstiilejä tai suoja.

4.4 Jätteet

Terveydensuojelussa valvotaan toiminnassa syntyvän jätteen säilyttämisen ja käsittelyn hygieenisyyttä ja asianmukaisuutta ennen sen luovuttamista jätehuollon käsiteltäväksi. Esimerkiksi verta tai muuta eritettä sisältävän jätteen säilyttämisestä tai käsittelystä ei saa aiheutua terveyshaittaa.

Kauneushoitolan ja muun vastaavan tilan sekä ihoa rikkovan toiminnan jäte on pääasiassa sekajätettä ja muulla tavoin lajiteltavaa jätettä kuten muovia ja

kartonkia. Toiminnassa voi syntyä myös sille ominaisia jätteitä, kuten viiltävää ja pistävää jätettä eli särnäisjätettä. Esimerkiksi neulat ja terät ovat särnäisjätettä, jotka on pakattava tehdasvalmisteisiin särnäisjäteastioihin ja hävitettävä asianmukaisesti.

Toiminnanharjoittajan on syytä selvittää paikalliset jätehuoltomääräykset ja toimia niiden mukaan.

5 Omavalvonnan arviointi

Omavalvonnan arvioimiseksi voidaan hyödyntää seuraavia, hygieniakäytäntöihin ja tartuntariskin hallintaan liittyviä kysymyksiä:

- Puhdistetaanko asiakaskontaktiin liittyvä työskentelytaso tai -alue sekä välineet asiakkaiden välillä? Miten?
- Miten tatuointipiste valmistellaan asiakasta varten?
- Missä tilanteissa käsiä pestään? Milloin desinfioidaan?
- Mitkä välineet puhdistetaan, desinfioidaan tai steriloidaan? Miten?
- Miten steriiliys varmistetaan?
- Miten laitteiden toimintakuntoa varmistetaan? Miten toimenpiteet tehdään laitteiden ollessa huollossa?
- Mitä suojaimia on käytössä? Missä tilanteissa?
- Onko ilmanvaihto riittävä ja toimiva? Onko tuloilma puhdasta?
- Miten tilojen siivous toteutetaan?
- Miten toiminnassa syntyvää jätettä käsitellään, säilytetään ja kerätään?
- Miten toiminnanharjoittaja on varmistanut oman ja työntekijöidensä hygieniosaamisen ja hygieeniset työtavat?

Vastausten ja muun tilannearvion perusteella terveydensuojeluviranomaisen tulee arvioida omavalvonnan toteutumista yksittäisessä tarkastuskohteessa sekä sitä, onko jatkotoimille tarvetta. Lähtökohtaisesti ohjaus ja neuvonta ovat

ensisijaiset keinot toiminnanharjoittajan opastamisessa korjaamaan toimintaansa, mutta tapauskohtaisen arvion perusteella ja edellytysten täyttyessä myös kehotukset ja viime kädessä terveydensuojelulain 51 §:n mukaiset hallinnolliset pakkokeinot ovat käytettävissä.

Lähdekirjallisuus

Duodecim Terveyskirjasto, Infektioiden tartunta, taudin synty ja leviäminen, 20.11.2023, <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00569> [viitattu 15.8.2024]

FIMEA, STUK, TUKES ja Valvira, Kauneudenhoitoalan oppimisympäristö, [Kaikki kurssit | Tunnen tuotteeni](#), 2023

Karhumäki, E., Jonsson, A., Saros, M. Mikrobit hoitotyön haasteena, Otavan kirjapaino Oy, 2021

Kivisalmi, V., Friman, T. Hygienia kauneudenhoitoalalla, Otavan kirjapaino Oy, 2024

Madigan, M.T, Martinko, J.M, Parker, J. Brock biology of Micro-organisms, Ninth Edition, Prentice Hall, 2000

Riedel, S., Morse S.A., Mietzner, T., Miller, S. Jawetz, Melnick & Adelberg's Medical Microbiology, 28th edition, Mc Graw Hill, 2019

Lisätietoa

SFS-EN 17226:2019 Kauneudenhoitopalvelut. Palvelun tarjoamista koskevat vaatimukset ja suositukset

SFS-EN 16844:2017 + A2:2019: Ulkonäön lääketieteellisen hoidon palvelut. Ei-kirurgiset hoidot

SFS-EN 17169:2020 Tatuointipalvelut. Turvalliset ja hygieeniset käytännöt

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto, Valvira

Ratapihantie 9, 00520 Helsinki
PL 43, 00521 Helsinki
Ounasjoentie 6, 96200 Rovaniemi

Puhelin 0295 209 111
kirjaamo@valvira.fi
valvira.fi